

И Б Л И О Т Е К А А М А Л О Г Р А М О Т Н И Т Е

З. М. М. М.

А. ЛЮБЧЕНКО

№ 2002

П Р Е В О Д
О Т У К Р А Й Н С К И

Львів. бібліотека
АН УРСР

ЦЕНТРИЗДАТ
Х А Р К О В

1000

1000

06 10

Ватикан

№	БИБЛИОТЕКА ЗА МАЛОГРАМОТНИТЕ	1
---	------------------------------	---

АРКАДИЙ ЛЮБЧЕНКО

№ 2002

3737

321(8)

ПРЕВОД ОТ УКРАЙНСКИ

~~63781~~

С № 566 от 18/V Държавния Научно - Методологичен Комитет
при Наркомпроса на УССР разрешава тая книжка да се
използва в библиотеките за малограмотните

ЦЕНТРИЗДАТ
МОСКВА — ХАРКОВ — МИНСК
Всеукраинско отделение

Кр. № 1-м За УССР - 1974

Бібліографічний опис цього
видання вміщено в „Літописі
Укр. Друку“, „Картковому ре-
пертуарі“ та інших покажчиках
Української Книжкової Палати

ВРНГ — УСРР
„Укрполіграфоб'єднання“
1 - ша друкарня „Комуніст“,
Пушкінська, 31.
Укрголовліт № 3125.
Зам. № 5332, т. 3000, 1/2 арк.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

2784

Вестника беше с големи тлъсти петна, мирисеше на гас и Борис Петрович, вземайки го в ръце, с отвръщение се намърщи.

— Та бива ли така? А? Гледайте. — размаха той вестника пред носа на Марта и, като плъзна погледа си по стройната ѝ с запретнати ръкави фигура, отново се намърщи и почна да я кори.

— Та и себе си виж, нима бива така? Се таки вие сте готвачка, а ходите, като оня с катраницата. Накой от публиката неочаквано ще надзърне в кухнята и ще избяга. Само да надзърне и ще избяга. Та покойната ми жена и един ден нямаше да ви държи. Колко вече ви говорих, и всичко, като на вятър... Още се цупите даже. А аз имам право да ви гълча — аз съм стопанин, гостилницата е моя, вие слугувате в нея... Значи...

— И-и-и, пак затрака — го прекъсна, найсетне Марта, — щом вие сте стопанин, увеличете ми заплатата. Тогава и ще ходя чиста. А дето ви съм изцапала вестника, беки аз съм виновата. Носиш от пазаря всичко наедно — изляло се нещо. Не съм го направила нарочно...

И, като се връцна, излезе.

Борис Петрович прехапа мустак, изпрати я с поглед, завърте глава.

— Народ... ненаситници... — изцеди той с половин глас.

Най-често такива упреци той правеше на децата, при което, Борис Петрович и пред тях обичаше да се позове на покойната си жена, като на безупречен пример, и говореше високо, подчертано, натъртвайки на всяка дума, за да чуят и чуждите. Борис Петрович обичаше да се държи на голямо, да актьорствува.

Днес, макар че нямаше никого от чуждите, и макар да нямаше повод за придирка, но той просто се нервираще от материалните неудачи, които се посипаха последните дни, и той беше готов за всичко да се закачи.

Та и Марта, по негово мнение, беше най-добрият обект, на който той може да си искара яда. Той смяташе Марта за създание от нисша степен. Като някогашен собственик на пететажно здание, той се отнасяше към нея с пренебрежение, презрение.

Борис Петрович разгърна вестника. От както се укрепил революцията, той престана да чете първите страници и винаги почваше от обявленията, промишлената хроника и пазарните отчети. Интересуваше се така също от рубриката „Приключения и престъпления“.

Над самите „Приключения“, в голяма сивосиня колонка бяха струпани стълбци от числа.

Мисляйки, че това са някакви нови биржеви сведения, Борис Петрович веднага спре очи на тях.

Над числата бе написано:

Печалбите от лотарията.

Когато прочете, ръцете му затрепераха. Бърже поправи очилата си и от ново поднесе вестника до самия си нос.

Числа, числа, числа...

Бръкна в страничния си джоб, извади записната книжка и почна да сверява.

У него, освен своите номера, бяха старателно записани и номерата на някой от съседите и познатите му, които смятаха лотарията за съмнителна работа. Споделяйки на думи тяхните мисли, той все таки записа техните номера. Ясно е, че си правеше някакви интересни сметки, и за туй така треперяше вестника в ръцете му и така бърже плъзгаше очите по стълбчетата.

Числа, числа, числа...

И все не са тия, които са нужни, все не са...

Под самия му нос миришеше гаста, но той бе готов да целува тази сиво-синя колонка, само... Какво е това?

№ — 2002.

Тука и там. Нима?

Потърка очи, погледна още веднъж.

Така. И тука и там — № 2002.

А в записната книжка срещу номера стоеше: Марта. Минута той стоя неподвижен, като че ли се вдърви.

После се заозърта из под вежди и тихичко сгъна вестника, тихичко го мушна в кесията си заедно с книжката.

Това той никък не очакваше. Тоя номер той записа почти случайно, защото само случайно за един момент му беше показан билета. Ясно беше, че Марта пази билета и се отнася с доверие към лотарията, обаче, както винаги, се крие от всички, като охлюв в черупката си...

Той дълго не можеше да се примири с мисълта, че Марта спечели. Колкото пъти забягваше в кухнята, хвърляше върху нея внимателен поглед, забелязваше у нея нещо ново, на което по-рано не е обръщал внимание. Всяки път Марта му се виждаше някак си чудна, преобразяваше се, струваше му се друга

Нему му беше приятно, че той е господар на такава интересна скришница, но в същото време зависта свиваше сърдцето му.

Марта забеляза неговия остър поглед. Този поглед и се показва малко чуден, и го разбра тя по своему. Отначало превърза главата си с чиста кърпа, пустна по-доло роκлята си. А после ѝ омръзна, че стопанина настойчиво се върти в кухнята и тя промърмори.

— Какво се въртите между грънците. Вървете си оттука.

Борис Петрович насила дочака четири часа така бе писано във вестника) и се затича в града, до зданието. където се разиграваше лотарията. Като разпита, кое-що, той с всичката си сила се промъкна напред. За късмет, срещна се с познат, който често пъти биваше в гостилницата, и чрез него Борис Петрович почна точна разведка.

— Какъв, номер казвате? 2002? — зачудено и неспокойно запита той у Борис Петровича, обръщайки се време от врем зад преградката.

— Тъй. 2002.

— Та знаете ли какво? Парче чисто злато — два фунта. Това, за което се писа...

Борис Петрович почувствова, как гореща вълна удари в главата му, изби пот на лицето му, как се подкосиха краката му, обаче се сдържа и криво се подсмехна:

— Та не се шегувайте... Кажете истината.

— Та ей-бо... Каква ти шега?... Можете сами да идите и да се убедите. Ей, че късмет... Поздравям ви...

Борис Петрович бърже замаха:

— Не, не, не... Не съм аз... Това е на един мой приятел. Заболя, разбирате ли... Лежи горкия... А кажете, гълъбчето ми, кога ще изплащат?

— След две седмици, Елате — и ще почерпите.

Борис Петрович като луд, избяга на улицата. Силно блъскаше минувачите. Спъваше се. Насмалко щеше да попадне под трамвая. Нищо не разбираше. Нищо не виждаше — пред очите му само горяха с растопено злато грамадните цифри: 2002.

Когато улови дръжката на своите врата, той спомни за Марта, изстина.

Постоя малко и заби из улицата, покрай двора си, не го свъртя дома. Най-много го вълнуваше, че Марта своевременно може да узнае. Днес тя още нищо не знае — това е ясно. Но утре, или на пазаря, или на друго място, вероятно ще чуе и ще почне да се интересува. Тогава ще бъде късно. Тогава вече с никакви сили неможеш я излъга да вземеш билета и всичко ще пропадне — страшно е да помислиш даже. — ще се изхлъзни от самите му ръце такава сума. А какво би могло да се направих с нея...

Изведнаж всички неудачи ще се премахнат: гостилницата — по дяволите, вместо нея — ресторан, доходи... Страшно е да се помисли,

Но как да се вземе този билет? Марта не е тъй глупава — мъчно ще я излъжеш.

Долго ходи Борис Петрович, и десетки разнообразни планове се трупаха в главата му.

Главата му започна да се върти, устата му пресъхваше, гаче от огненища, очите му се премрежваха, а в главата му се въртяха и все растяха грамадните цифри 2002.

Прибра се дома чак в тъмно. Побеждавайки своето вълнение, той деловито, спокойно пристъпи към всекидневните си сметки и работа. Но щом Марта попадне пред очите му, сърдцето му веднага се стисне — тя е и не е тя. Не е Марта, а някакво загадъчно чудно същество. Май не е тя — а някаква деволия, № — 2002.

— Марто, — улови я той за ръката, — аз имам до вас много-много важна работа. Когато се управите, наминете към мене.

Тя зачудено го изгледа и тихо отговори:
— Добре.

* *
*

Когато затвориха гостилницата, децата вече спяха. Борис Петрович старателно затвори вратите в тяхната стая и нетърпеливо се въртеше от ъгъл в ъгъл, до като не влезе Марта.

Вежливо ѝ предложи да седне. За храброст свъртя цигара, откашли се и почна:

Това, което аз сега ще ви кажа, силно ще ви очуди. Може и да ви развълнува, ама какво да се прави... Такива времена, такива времена са сега, че всяка минута за всичко трябва да бъдеш готов... Вие, Марто, у мене слугувате вече две години и детето си все със себе си държите. Струвами се, че аз с нищо не съм ви оскърбил, — парите ви изплащах акуратно, само за неспретността мъмрих, както например днес, обаче вие сами знаете, че...

— Борис Петрович — неочаквано замига Марта, — аз вече знам, за какво вие... Борис Петрович, аз, гълъбче, не съм виновата, защото работата ми е такъва. Знам аз, че вие сте от благородните и обичате чистотата, обаче ако искате за това да ме глобите, или да ми откажете в службата, то...

— Та почакайте, не е там работата — пребия Борис Петрович, — вие по-добре слушайте. Вие мислите, че мене действително тъй ми е важно, че някой там от публиката ще ви види мръсна? Плюя аз на това... Аз исках вие да бъдете чиста. Вие помните ли покойната ми жена? И пращинка не оставяше върху си. Аз привикнах... Да... А сега послушайте — аз съм сам, имам деца. Вие също сте сама и вие имате дете... Аз вече не съм млад, и вие не сте млада. Разбирате ли?...

— Оле-ле, мале, вие нещо таково говорите, че аз се плаша.

— Не се плашете, Марто, аз съм честен човек... Да лъжа — не е по годините ми. Вече няколко пъти се опитвах да ви кажа, обаче вместо това или мълчах, или се карах... Та какво ще се разправяме на дълго. Кажете просто: ще се ожените ли за мене?

Марта окаменя.

А Борис Петрович се доближи по-близко до нея, взе я за ръката и, гледайки я в очите, засипа я с думи. Говореше за това, как тя ще

води стопанството в гостилницата, как добре, спокойно ще строят живота си и ще учат заедно децата. Говореше, че тя отдавна вече му влязла в очите, че той я обича, с цветисти думи широко разгръщаше своите чувства.

Разясни й, защо мълчал до сега. Искал, като честен човек, себе си да провери и да подготви Марта. Между другото, ревниво подметна за комшията — шофера, който посещава кухнята, и молеше веднага да скъса с него. Молеше я да не отлага работата надълго — още утре да идат и да се запишат.

— Е, Марточко?

Тя беше като в сън.

— Почакайте, дайте малко да помисля... Аз никак...

— Та, какво... вие като че сте момиченце... Говорят двама възрастни. Говоря аз, Борис Петрович, на когото, струва ми се, може да се повярва. Всичко е във вашите ръце. Или така, или така. Решавайте.

— Аз... Добре...

Той... припадна към ръката и, и само когато се откъсна, забеляза, че ръката и е потна и червена, а под ногтите — гъсти траурни черти, и бърже си отвърна главата.

— Чудно ми, е чудно... бавно, в сладка замисленост прошепна Марта, — никак не мога да се опомня... И защо така бърже? Утре? Дайте макар...

— Не, Марточко — развълновано я преби той, това не е бърже, това е вече отдавна. Повече не мога да чакам и не искам... Стига чакане... Утре, без отлагане, утре...

Хрумна му мисъл, веднага да премине към главното, но своевременно се опомни. Разбра, че с това може само да предизвика подозрения и да развали цялата работа. Най-добре е утре, когато се разпишат и това окончателно ще я успокои и убеди...

* * *

През ноща, както винаги, почука шофера.

Марта полека отвори вратата и студено заяви:

— И не ходи, и не лапай... Край.

— Да не си полудяла, Марто? Какво е това?

— А така... Женья се за стопанина. Утре отиваме на запис... Разбра ли? И пред самия му нос хлопна вратата.

Тя дълго не можа да заспи. Възглавницата ѝ гореше, горяха ѝ страните. И с горещи мисли беше пълна главата.

След малко запали лампата, свали замърсеното от мухите огледалце, старателно го истри и се огледа. Развълнувани, големи очи, гаче ли опиянели, гаче ли леко покрити със сълза. А под очите — бръчки, и на челото — бръчки, под брадата — бръчки. Живота успе вече да тури много

белези, так я измени, че тя не се е и надявала на женидба.

И вгледайки се, тя почна да спомня нещо, почна да познава тия белези, да чете по тях, като по книга. Цялия ѝ живот е вечно беспокойство, слугуване, търпение, мъки — голями за нея и несъществуващи за другите — изведнаж застана пред нея, като на длан.

Марта въздъхна, но почувствова, че ѝ стана радостно - леко. Сега това вече няма да го има, сега всичко ще стане инак, по новому.

Неочаквано погледа ѝ се спря на ризата — мръсна, с жълти петна. Стана ѝ срамно, развълнувана се тръшна на кревата. Кога ѝ дойде на ум, че тъй неспретната тя може да отблъсне от себе си Борис Петрович, тя се уплаши и си дади дума, още утре да се облече по-добре.

Ноща пропълзе като кошмар, неспокойно. И тук — там ѝ се мяркаше нещо хубаво, красиво, спокойно.

Сутринта тя лежеше неподвижна, като след тежка болест, и дълго не можеше да дойде на себе си. Всичко, което стана вчера и се струваше само чуден сън.

Все повече и повече я обхващаше разсъдъка. Особено чудна и се показваше настойчивостта на Борис Петрович.

Все таки по-добре е отначало да се помисли, да се провери.

Не е лошо малко да се поотложи. Тогава работата ще бъде обсъдена от всички страни,

защото сега съзнанието ѝ никак не работеше, а работата бе сложна — съвместен живот със стопанина — още повече с някогашния господин. Марта добре знаеше пановете. Много е теглила от тях. Наистина, сега тя знаеше и своята цена, не се страхуваше и всякому открито, в очите, казваше това, което ѝ е на ума и от това беше щастлива и горда. Тя добре оценяваше свободата и независимостта си които така дълго чака, скъпеше ги даже в делничния си, дребен живот и сега се безпокоеше, че тази свобода и независимост може да се изгубят. Но може сега и някогашните панове да са станали действително искрени, действително да са се изменили, като и всичко наоколо?

* *
* *

Марта не успя окончателно да реши, когато на прага се появи Борис Петрович и топло приветстввайки я, нежно я погали.

— Аз чакам. Хайде, да вървим.

— Ох... да почакаме?... По-добре след една седмица.

Не, не, не.--- се развълнува той, ласкаво усмихвайки се.

И отново почна да доказва, че отлагането само ще усложни работата. Главното, както той я уверяваше, днес бил неговия исторически месец и ден, на същото число, той се оженил за първата си жена.

— Може би, тъй отрод ми е написано — каза Борис Петрович и решително добави: — Тъй... аз чакам. След 15 минути ще вървим.

— Ох, чудно ми е... — но тя не можеше повече да се съпротивява. Повярва. Изтегли всички свои възелчета и всичко което криеше до сега, разтръси ги и набърже се приготви. И много се ядосваше, че няма нито една чиста, хубава рокля.

По-нататк тя вече нищо не помнеше... по-нататк — до пладне, като в мъгла...

И само когато излязоха от насупеното здание, където се разписаха ѝ някой, поздравяйки я, почна да ѝ стиска ръката, тя малко се опомни.

— Ой, беда, тъй и забравих... Скоро вечер, а аз не съм купила месо. Идите си, а аз ще затичам. Искаха да я задържат, викаха я, смеяха ѝ се, но тя не ги послуша и спъвайки се, бърже побягна на пазаря. Нея я гонеше сега само една вълнуваща, настойчива мисъл.

Когато по съвета на познатите търговци, с тази мисъл тя заскочи до стария пазарен маклер, той, като видя почервенялото ѝ лице и нервни ръце, веднага се ококори и тайнствено замижи с очи.

А Марта набързо измъкна от паззвата си измазан възел, и почна да го отвързва с треперящи ръце.

— Колко ще дадеш за това? — попита тя, разгръщайки своето съкровище и хвърляйки на

масата златно кръстче и измачкана бледо-зелена книжка.

— А за що ги продавате? — подозрително попита маклера.

— Много ми са нужни пари. Колко давам? Той подхвърли на дланата кръстчето, огледа го. После разгърна хартията:

№ 2002,— и като помисли малко, хитро за-сука дългия си мустак.

— Почакайте малко... Ще узная цената на тази книжка, че аз не аная,— и тихо се вмъкна в съседната стая.

Той още дълго се пазарява, използвайки и подигравайки се със състоянието на чудно раз-вълнования гост и когато найсетне и даде па-рите, Марта тичишком избяга, а маклера я испрати с мазна и доволна усмивка и любовно се вгледа в дълната си — там бе бледно зеле-ната книжка № 2002.

Дома Марта се връщаше щастлива, усмих-ната,—тя си купи ново бяло платно.

0,48 коп (1986)

3784

Болгарською мовою
Аркадій Любченко
№ 2 0 0 2

На болгарском языке
Аркадий Любченко
№ 2 0 0 2

ВСЕУКРАЇНСЬКА ФІЛІЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО В-ВА
НАРОДІВ СРСР ПРИ ПРЕЗИДІЇ ВУЦВК'у ХАРКІВ

И Б Л И О Т Е К А
А М А Л О Г Р А М О Т Н И Т Е

36084
А. ЛЮБЧЕНКО

№ 2002

П Р Е В О Д
О Т У К Р А Й Н С К И

Львівська бібліотека
АН УРСР

ЦЕНТРИЗДАТ
ХАРКОВ